

SAĞLIKTA YAŞAM KALİTESİNİN KLİNİKTE KULLANIMI

Prof. Dr. Erhan Eser

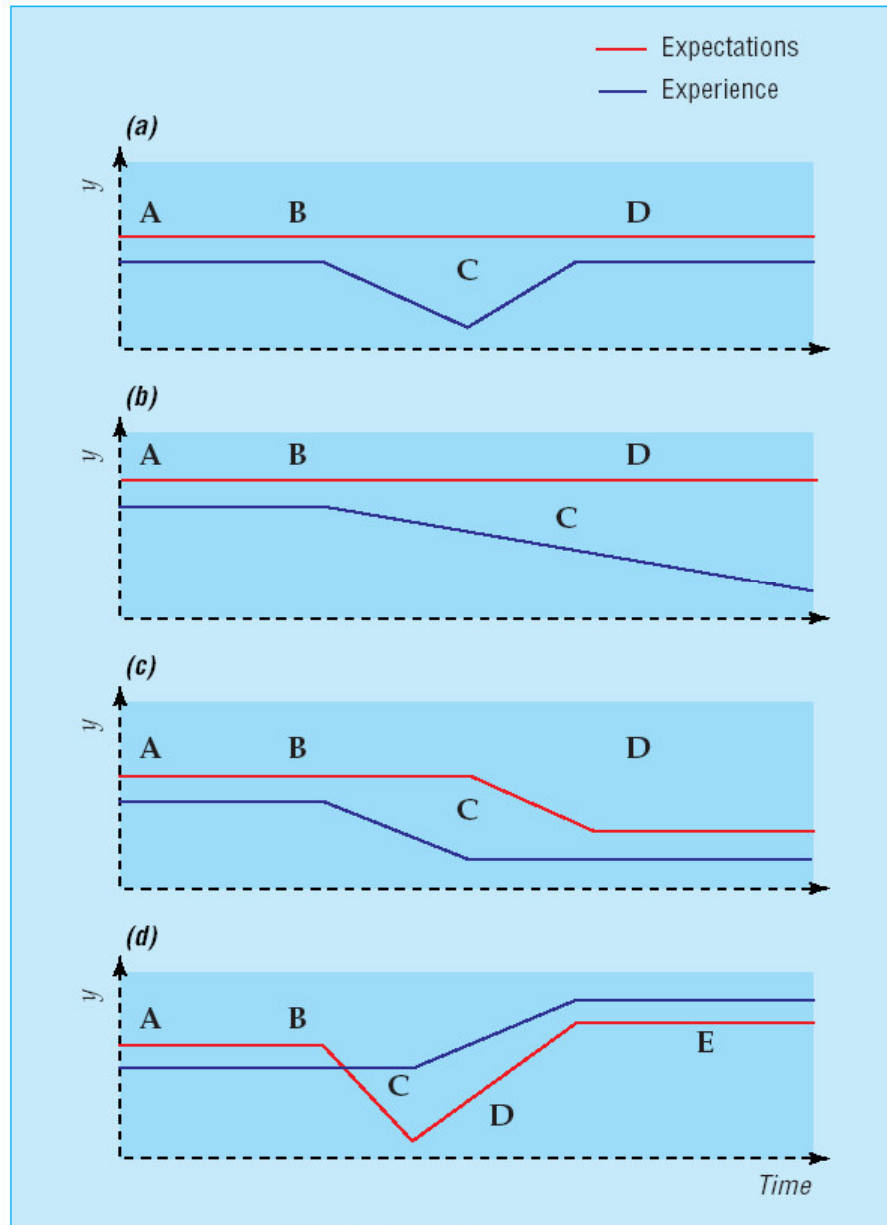
Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

e.eser@bayar.edu.tr

(yk NEDİR?)

Bireyin beklentileri ile yaşadıkları arasındaki FARK

35 yaşında sırt ağrısı olan bir kadın

a) Akut episod

b) Kronik episod

c) Kronik episoda uyum

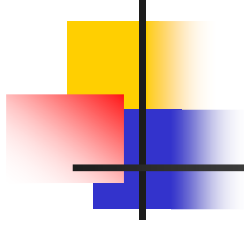
d) Beklenti ve deneyimlerin zaman içinde gösterdiği değişim

(yk NEDİR?)

Hastanın bildirdiği Sonuç

Patient Reported Outcomes (PRO)

Sağlıklılığı kim değerlendirebilir?
HEKİM?
HASTA YAKINI ?
KİŞİNİN KENDİSİ?

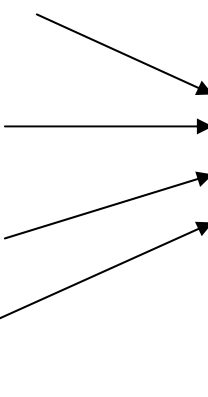

SONUÇ ? (outcome)

- Tıbbi ve/veya cerrahi girişimler
- Sağlık Programları
- Alternatif tedavi seçenekleri
- Farklı sağlık sorunlarının hangisine daha fazla kaynak ayrılmalı?

HANGİ SONUÇLAR?

- Demografik
 - Biyokimyasal
 - Antropometrik
 - Fonksiyonel
-

**HEKİM-SAĞLIKÇI
MERKEZLİ NESNEL
GÖSTERGELER**

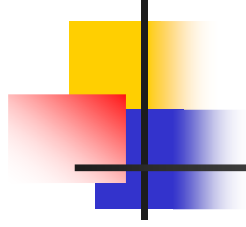

Hasta Merkezli Sonuçlar

- **uzun yaşam**
- **normal fonksiyonlar**
- **ağrısız ve semptomsuz bir yaşam**
- **iyatrojenik sorunlara maruz kalmamak**
- **finansal sağlık**
- **Kendinden hoşnut olmak**

Fonksiyonel Durum

Bedenssel ve zihinsel işlevler

Klinik

Morbidite,
mortalite,
komplikasyon
oranı, bulgu ve
belirti,
laboratuvar

Doyum

Sağlık hizmetleri ile
ilgili hasta ve hasta
yakını tutumu ve
Algılanan yararlanma

Maliyet

Doğrudan ve Dolaylı maliyet

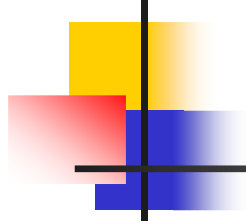
Nelson et al 1996

Sağlıkla İlgili YK nin Kullanımı (Sağlığın Değerlendirilmesi)

- **MAKRO DÜZEY:** toplumun sağlığı ile ilgili genel politikaların belirlenmesi için yapılan araştırmalar (toplum normları oluşturma)
- **ORTA DÜZEY:** Klinikte hasta grupları üzerinde (Sonuç araştırması - Outcome Research)
- **MİKRO DÜZEY:** bireysel / hasta düzeyinde

Klinik Araştırmalarda SYK Kullanımı

Klinik Deney	SYK Kullanımı
FAZ I araştırma	kullanılmaz
FAZ II araştırma	+ (kesitsel)
FAZ III araştırma (karşılaştırmalı gruplar, yüksek hasta sayısı, zaman içinde bir çok noktada izleme)	+++

YAŞAM KALİTESİNİN ÖLÇÜMÜ

- İNDEKS

- PROFİL

İndeks Ölçüt

■ Doğrudan Ölçüm

Analog ölçümler

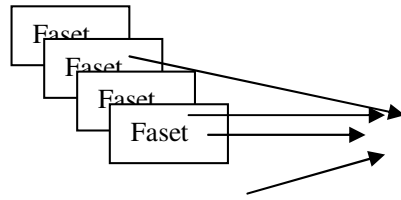
çok kötü

çok iyi

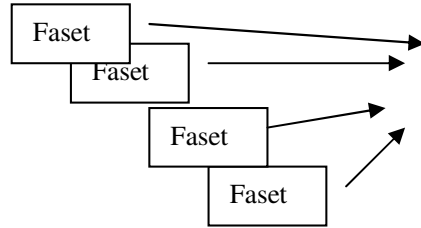
■ Dolaylı Ölçüm

Birden çok indeks ölçümün toplanması ile elde edilen ölçümler

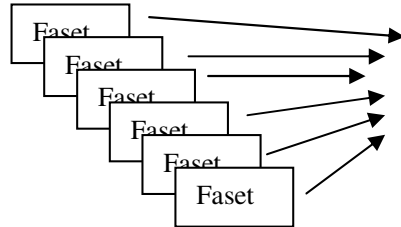
Profil Ölçüt

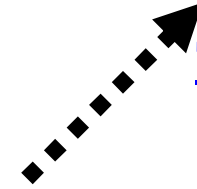
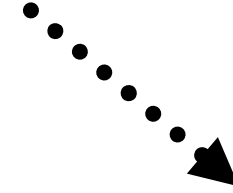
ALAN
(BEDENSEL)

ALAN
(PSİKOLOJİK)

ALAN
(SOSYAL)

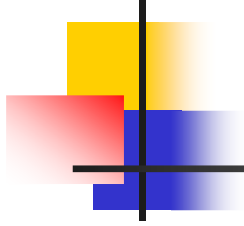

TOPLAM PUAN ??

SYK Ölçeklerini Seçerken 4 Önemli Nokta:

- **AMAÇ Ne?**
- **Ölçek toplum için Geçerli ve Güvenilir mi?**
- **Alternatif Ölçekler var mı?**
- **.. varsa hangi ölçeği seçmeliyim ?**

- **AMAÇ belirlendi..**
- **Ölçek toplum için Geçerli ve Güvenilir**

alternatif ölçekler ??

SYK Ölçüm Gereçlerinin Sınıflaması

- Genel araçlar

- Özel araçlar

**Duruma, hastalığa
demografik
özeleğe, cinsiyete
vb.**

Genel Araçlar

Yaşam kalitesini ilgilendiren geniş bir fonksiyon, yeti kaybı ve genel olarak rahatsızlık spektrumunu kapsamaları nedeniyle

- **Toplumun tüm kesitlerinde**
- **Tüm hastalıklar ve durumlarda**
- **Çeşitli tıbbi müdahalelerde**

kullanılırlar

Genel Araçlar

- **Sağlık Profilleri**
- **SF-36**
- **Nottingham**
- **WHOQOL**
- **Sickness Impact Profile**
- **Tercihe dayalı ölçekler**
- **QBW**
- **EQ-5D (EORTC)**
- **HUI I-II,III**
- **SF 6D**

Klinikte SYK Değerlendirme Amaçları

- **Hastalık veya Sağaltımın etkilerinin tanımlanması**

(genel amaçlı ölçeklerle bazı semptomların sıklığının ve bu semptomların hasta tarafından nasıl algılandığının ve yaşamı nasıl etkilediğinin tanımlanması)

Klinikte SYK Değerlendirme Amaçları

- **Klinik Kararların Oluşturulması**
 - **Hastalığı iyileştirmek için AKTİF SAğALTIM**
 - **Ömrü uzatmak için AKTİF SAğALTIM ve SEÇENEKLERİN KARŐILAŐTIRILMASI**
 - **Palyatif sağaltım**
 - **Destek sağaltım**
 - **Palyatif Bakım**
 - **Rutin izlemde Hekim-Hasta ilişkisinin sınanması**

Klinikte SYK Değerlendirme Amaçları

■ **Sonuçları Tahmini**

- **Semptomları önceden saptayarak morbiditenin önceden tahmini**
- **Sağaltıma yanıtın tahmini (başlangıç skoru izleyen sağaltım başarısını nasıl etkiliyor?)**
- **Yaşam süresinin tahmini (bazı kanserlerde sosyal işlevsellik ve genel YK puanı ömrün uzunluğunda belirleyici)**

Klinikte SYK Değerlendirme Amaçları

■ **Tercihlerin Değerlendirilmesi**

Yaşam Kalitesi algısının tek bir sayıya (indeks)
indirgenmesi ($<0.0 - 1.0$)

Kalite Eklenmiş Yaşam Yılı (QALY) Hesabı

Veri Toplama, Veri Giriş ve Skorlama

- Veri Toplama
- Veri Giriş
- Skorlama

Veri Toplama

- Kalem-kağıt (anketler, tarama formları)
- Yüzyüze
- Telefonla
- Bilgisayarla
 - Ekrandan okuyup işaretleme
 - Ekran dokunma (yaşlı, çocuk)
 - Sesli yanıt sistemi)

Veri Girişİ

- Araştırmacı veriyi girer
- Optik tarama, karakter okuma
- Hasta bilgisayarda kendi girer (klinikte)
- İnternette hasta kendi veri girer

Skorlama

- Söz dizimleri (syntax)
- Otomatik skor hesabı (bilgisayar, hasta veriyi girer girmez)

Klinikte en küçük anlamlı fark

- Etki büyüklüğü (Cohen)
- Ampirik Etki Büyüklüğü
- Minimal klinik önemlilik (Juniper)

Etki büyüklüğü (Cohen)

Grup1 – Grup2

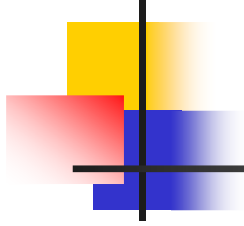
toplam standart sapma

= 0,2 zayıf

= 0,5 orta

= 0,8 güçlü

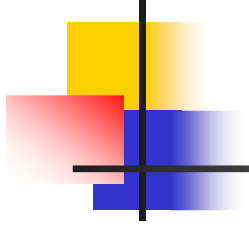
Amirik Etki Byklg

Grup1 – Grup2

nceki araştırmalardan elde edilmiş sd

Minimal klinik nemlilik (Juniper)

Hastanın kendisinin belirlediği
minimal fark

Dikkat edilecek bazı noktalar

- Ölçeğin boyutları/alanları sizce de uygun mu?
- Bu ölçek geliştirilirken hangi toplum üzerinde hangi koşullarda geliştirilmiş?
- Ölçek güvenilir, geçerli, uygun ve yanıt verici bir ölçek mi?
- Ölçeğin Tavan ve Taban etkisi nasıl?
- Ölçek hastalardaki zaman içindeki değişikliğe duyarlı mı?

Dikkat edilecek bazı noktalar

- Bu ölçeği kim dolduracak? Hasta mı, hekim mi? Hasta yakını mı?
- Ölçeği tamamlama süresi ne kadar?
- Yanıtlamak (hastaya ve sağlık çalışanına göre) kolay mı?
- Elemanlarınız ölçeğin uygulanması için önceden eğitilmeli mi?

Dikkat edilecek bazı noktalar

- YK, nesnel klinik değerlendirmelerden bağımsız olarak yapmayıp onlara ek olarak kullanılmalıdır
- Mutlaka başlangıç ölçüleri yapmalı ve bunu izleyen ölçümlerle karşılaştırmalıdır. Başlangıçta herkesin aynı skoru vermeyeceği akıldan çıkarılmamalı

Dikkat edilecek bazı noktalar

- Klinik müdahalenin başarısı, zamana yayılmış çok sayıda tekrarlayan ölçümlerle değerlendirilmeli
- Analizlerde çok değişkenli yaklaşımlar tercih edilmeli
- Yaşlı, kadın, eğitimsiz ve yoksul olmanın yaşam kalitesini düşürdüğü unutulmamalı.

Teşekkür ediyorum..
